

УДК 811.111: 81.42 + 801.631.5
DOI <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2019.2-1/18>

Малахівська Т. Я.

Херсонська державна морська академія

ЛІНГВОПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ АНГЛОМОВНОЇ ІНТЕРНЕТ-ПОЕЗІЇ

У статті проаналізовано лінгвопрагматичні особливості сучасної англомовної Інтернет-поезії. Основну увагу приділено визначенню лінгвопрагматичних стратегій у поетичному тексті. Наведено влучні приклади реалізації лінгвопрагматичних стратегій: сугестивної, фатичної, імпресивної, інформаційної, маніпулятивної. У результаті засвідчено системний характер функціонування лінгвопрагматичних стратегій у сучасній англомовній Інтернет-поезії.

Ключові слова: Інтернет-поезія, лінгвопрагматика, стратегія, лінгвопрагматична стратегія, сугестивна стратегія, фатична стратегія, імпресивна стратегія, інформаційна стратегія, маніпулятивна стратегія.

Постановка проблеми. Поезію ХХІ століття умовно можна назвати електронною. Основним інструментом творчості авторів є саме глобальна мережа інтернет. Інтернет-поезія – відносно новий літературний жанр, що нині є досить розповсюдженим явищем, яке має на меті здійснювати вплив на сучасного користувача інтернету засобами поетичного тексту. Отже, досліджувана проблема перебуває у фокусі уваги лінгвопрагматики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальність дослідження зумовлена науковим інтересом узагальнити й систематизувати лінгвопрагматичні особливості Інтернет-поезії. Серед сучасних вітчизняних і зарубіжних дослідників проблематику лінгвопрагматики поетичного тексту розглядали М. В. Алефиренко [2], М. О. Акішина [1], Ю. О. Арешенков [3], В. І. Бабич [4], Л. Р. Безугла [5], О. П. Воробйова [6], М. І. Гореликова [7], А. І. Дубських [8], О. С. Іссер [9], О. В. Падучева [13], О. М. Пешковський [14] та інші, а проблематикою саме інтернет-поезії займалися такі дослідники, як М. В. Константинова [10], С. І. Корнев [11], С. П. Костирко [12], Л. Н. Тіраспольський [15] та інші.

Постановка завдання. До завдань наукової розвідки зараховуємо визначення лінгвопрагматичних стратегій, що використовуються в сучасній Інтернет-поезії, та окреслення лінгвопрагматичної спрямованості сучасної інтернет-поезії.

Виклад основного матеріалу. У мовознавстві стратегія – втілення наміру мовця щодо досягнення конкретної мети спілкування, тобто відбувається контроль і селекція необхідних прийомів

спілкування та гнучкої їх видозміни в конкретній ситуації (термін за лінгвістом Ф. С. Бацевичем). Стратегія становить ланцюг рішень мовця, комунікативних виборів тих чи інших мовленнєвих дій і мовних засобів. У річці дослідження визначаємо лінгвопрагматичну стратегію як таку, що відображає намір автора поетичного тексту, відзеркалює основні інтенції творця тексту.

У сучасній англомовній Інтернет-поезії виділяємо такі лінгвопрагматичні стратегії: сугестивна, фатична, імпресивна, інформаційна, маніпулятивна.

Сугестивна стратегія – навіювання людині певного роду думок, почуттів, емоцій, що впливають на людську психіку; стратегія, пов'язана з гіпнотичною дією. Сугестивна стратегія близька до виховної, проте, на відміну від першого, тут ідеться про звернення мистецтва до позасвідомого.

Реалізацію сугестивної стратегії спостерігаємо у вірші Х. Фуулера (Hunter J. Fowler): *There's a little boy by the fence with flag in his hand. / He is sad and confused; he doesn't understand. / He watches his daddy turn and head up on the bus. / He watches him go and doesn't even fuss. / ... / There's a little boy standing in a crowd with flag in his hand. / His daddy's coming back from foreign land. / The sound of horns blazes through the air / As the crowd erupts into fanfare* (Hunter J. Fowler "Clutches").

На початку вірша автор не просто зображає війну, він намагається вплинути на читача так, щоб читач пройнявся тими самими відчуттями, що й герой вірша. Вірш завершується зміною

негативного впливу на позитивний, тобто автор кардинально змінює уяву читача, доносить, що батько хлопчика повернувся живим і війну виграно. У вірші автор використовує скорочення, що власне притаманне Інтернет-поезії, пестливу лексику: *daddy* (це вказує на той факт, що хлопчик дуже чекає на повернення батька та що він із ним у хороших стосунках). Автор впливає на читача за допомогою таких лексичних одиниць: *boy by the fence with flag in his hand, He is sad and confused, sound of horn* тощо.

Отже, комунікативна стратегія становить комплекс заходів, що є необхідними для досягнення цілей спілкування. Сугестивна стратегія характеризується впливом на людську психіку.

Фатична стратегія – встановлення, збереження чи закріплення, підтримуваних зв'язків і стосунків, індивідуальних чи соціально-масових:

And then he hears a little voice chime in. / "Daddy, when are you coming home?" / There was a pause on the phone (Hunter J. Fowler "Clutches"). У вірші автор використовує питальні речення, так утворюється діалог між батьком і хлопчиком, який чекає на його повернення.

Наступним прикладом є вірш М. Стефена (M. Stephen): *Tomy unborn baby, / Selfishness cannot even explain, / The emotion that turned into pain. / Mommy and I were just not ready, / Especially with our relationship so unsteady. / ... / I have to go now but know I'll talk to you every night, / For now my unborn baby, / Please sleep tight. / To my unborn baby, / I'll love you forever. / Your father (M. Stephen "Letter To My Unborn Baby").* Автор звертається до ненародженої дитини у вигляді листа: *Tomy unborn baby... Your father*, що, власне, і наголошує на тому, що автор вдається до фатичної стратегії.

У наступному фрагменті вірша (*I hate you I hate you / Oh why can't you see? / How you took my heart and broke it / When you took them from me! / She was my favorite Aunt you see / For only a short time / And then you came and took her / While she was in her prime (Carolyn Pritts "I hate you cancer")*) автор звертається до хвороби, так ведучи з нею діалог, і при цьому використовує питальні речення: *Oh why can't you see?*, окличні речення: *When you took them from me!*, повтори: *I hate you I hate you* – і звертається до хвороби, використовуючи займенник 2-ї особи однини: *can't you see*.

Отже, за допомогою контактної стратегії у творі зберігаються зв'язки, що характеризуються питальними реченнями, окличними реченнями, звертаннями, використання займенника *you* тощо.

Імпресивна стратегія характеризується дією мовлення на адресата незалежно від того, як адресат її сприйме. Яскравий приклад такої стратегії – військові накази. Імпресивна стратегія виявляється у звертаннях, наказовому способі дієслова, що вживаються з метою отримання від слухача бажаного для мовця результату. Імпресивну стратегію називають ще *апелятивною* (термін за К. Бюлером), *конативною* (термін за Р. Кобсоном) [9, с. 123]:

I am a thousand winds that blow, / I am the diamond glints on snow, / I am the sun on ripened grain, / I am the gentle autumn rain. / ... / Do not stand at my grave and cry, / I am not there; I did not die (M. E. Frye "Do Not Stand At My Grave And Weep"). У цьому випадку автор закликає зібрати сили й не витрачати їх на пустощі, бо немає потреби *stay and cry*, використовуючи при цьому наказовий спосіб дієслова задля отримання бажаного результату від читача: аби він припинив *stay and cry*. Автор використовує наказовий спосіб і не використовує скорочення, як, наприклад, в інших вищезгаданих віршах, бо так дія на адресата посилюється, тобто автор робить акцент, що ліричний герой не буде розмовляти з адресатом у звичній формі (так, як розмовляв, ще коли був живим), а наполягає, щоб він *not stand at grave and cry*.

У вірші автор використовує звертання: *Hello fellow addicts, I am your disease*, майбутній час Future Simple Tense із чіткими позиціями, що "desease" буде робити в майбутньому: *I will never let you sleep... I will always be here*, тобто автор діє, впливає на читача незалежно від того, як читач усе це сприйме, все одно автор наполягатиме на своїх позиціях: *Hello fellow addicts I am your disease, / I will never let you sleep or put your mind at ease, / I will always be here no matter where you go, / I am smarter than you and I am in control, / Family, friends, and loved ones they won't matter anymore, / I'll take everything you got and still want something more (Siera "A Letter From Your Disease").*

Отже, за допомогою імпресивної функції автор впливає на читача з чітким наміром отримати потрібний результат. Найчастіше імпресивна стратегія характеризується наказовим способом і звертаннями.

Інформаційна стратегія (репрезентативна, референтна, денотативна, номінативна, когнітивна) полягає в передачі в процесі комунікації певної інформації про позамовну дійсність, у зображенні об'єктивної реальності: *My new phone is "smart". I guess that I am not. / Amazing what all this here smartphone has got. / TV and Weather and*

Internet, too. / There`s just no limits to what it can do/ (Rick W. Cotton "Smartphone – dumbuser").

Інформаційна стратегія полягає в тому, аби показати читачеві, що літні люди не такі вже й обізнані в сучасних технологіях, але водночас разом із читачем сам герой дізнається про можливості "smartphone", тобто інформативна стратегія має навіть подвійний характер: інформація подається й для читача, і для героя. Автор розповідає про свого дідуся в жартівливій формі.

Однак спілкування не зводиться лише до передачі інформації. Зіставляючи інформаційну стратегію з емоційною (інакше, емотивною), яскраво бачимо, що для точної передачі інформації потрібна регулярність, однотипність мовних засобів, а для емоційного мовлення, навпаки, нерегулярність, різнотипність, розмаїтість їх. В інформаційній стратегії мова йде про те, що передається від мовця до реципієнта, а в емоційній – як воно передається, так утворюється комунікація. Емоційну стратегію не варто плутати з експресивною. Вираження мовця («образу автора») і вираження почуттів та оцінок, тенденція до урізноманітненого мовлення – це різні речі, хоча й пов'язані між собою.

I hate you I hate you / Oh why can't you see? / How you took my heart and /broke it / When you took them from me! / She was my favorite Aunt you see / For only a short time / And then you came and took her/ While she was in her prime./ She was there to lend a hand/ When you thought you had no one at all/ But that was until the day / That YOU came to call (Carolyn Pritts "I hate you cancer")!

У вірші наявні й інформаційна стратегія (передача інформації, що людина захворіла страшною хворобою), та емоційна (тут автор удається до передачі емоційного стану за допомогою окличних речень: *When you took them from me!*, повторення з емоційно забарвленою лексикою: *I hate you I hate you*, питальних речень (автор шукає відповіді, намагається дістати від співрозмовника певну інформацію: *Oh why can't you see?*), звертається до хвороби на «ти» (займенник другої особи однини), вдається до прийому капіталізації: *That YOU came to call!*).

Отже, інформаційна стратегія полягає в інформуванні реципієнта. Але її варто розрізняти з емоційною: інформаційна полягає в самому повідомленні, емоційна – у якості повідомлення.

Маніпулятивна стратегія характеризується сильним впливом на читача, автор має чітку мету провокувати певну поведінку читача, тим самим викликаючи зміни в системі цінностей реципієнта [9, с. 124].

Маніпуляція є одним із видів прихованого комунікативного впливу адресанта на адресата (на його знання, уявлення, ставлення, цілі) з метою змінити його наміри в потрібному для адресанта напрямі всупереч інтересам адресата. Адресата при цьому вводять в оману відносно важливих для нього характеристик певного об'єкта чи грають на його слабких сторонах, психіці та довірі. Уведення в оману означає, що в адресата формується хибне або відмінне від уже наявного уявлення про світ, причому адресант використовує прийоми, що провокують саме таке судження. Прихований вплив означає, що адресант використовує комунікативні прийоми, які діють поза усвідомленим сприйняттям адресата:

Do not stand at my grave and weep / I am not there; I do not sleep. (M. E. Frye "Do Not Stand At My Grave And Weep").

Автор не просто впливає на читача, він намагається переконати його, що герой не помер, він живий, живий не у фізичному плані, а в духовному. Автор намагається змінити уяву читача, його цінності про життя і смерть, довести, що після смерті життя існує. Також автор демонструє, що герой завжди поруч, він перетворюється на всі ті речі, що оточують того, до кого вірш адресований. Як уже зазначалося вище, автор використовує наказовий спосіб і прибирає скорочення.

Trust me, it's all you need to get by. / Why go to school? Don't turn another page! / I'm so much easier, and I come in a 30 inch gauge. / Heroin's my name, I've been known to destroy lives (Emma "30 inch Gauge").

Яскравий приклад маніпулятивної стратегії, де автор удається до пропаганди, маніпулює так психікою читача. Він використовує для цього наказовий спосіб: *Trust me*, питальні речення: *Why go to school?*, окличні речення з наказовим способом: *Don't turn another page!* і жорстоко закликає читача до себе, не соромлячись нічого й руйнуючи уявлення про звичне щасливе життя, тобто зображує, що життя з наркотичними речовинами буде кращим: *I'm so much easier*.

Отже, маніпулятивна стратегія має на меті провокувати, пропагувати те, що призведе до змін уявлення реципієнта.

Інтегративна стратегія – стратегія, що сприяє запам'ятовуванню твору: *"I cannot go to school today," / Said little Peggy Ann McKay. .../ What's that? What's that you say?/ You say today is. Saturday? / G'bye, I'm going out to play!" (S. Silverstein "Sick").*

Для прикладу інтегративної стратегії ми обрали дитячий вірш, бо, на нашу думку, саме дитяча поезія найбільше з усіх сприяє запам'ятовуванню творів. Сюди також можна зарахувати милозвучність, асонанс алітерацію тощо. У цьому уривку наявне використання асонансу (повторення дифтонгу ay): *today, McKay, say, say, today, Saturday, play*.

If I were a queen, / I'd rule a mighty land. / If I were a princess, / I'd take a prince's hand. / If I were a soldier, / I'd fight a mighty war. / If I were a hero, / I'd be the best they ever saw. / If I were a dancer, / I'd dance with such grace. / If I were a runner, / I'd win every race! (Eva L. Robinson "If I were you").

Дитячий вірш характеризується легкою римоваюною строфікою: *hand-land, war-saw, grace-race*. Отже, інтегративна стратегія спрямована на запам'ятовування поезії, характеризується такими художніми засобами, як асонанс, алітерація, рима, повтори тощо.

Висновки і пропозиції. Лінгвопрагматичні особливості поетичного тексту полягають саме

в комунікативних стратегіях. Автор удається до таких стратегій: сугестивної (впливає на людську психіку; характеризується наявністю наказового способу, звернень, експресивної лексики), фатичної (підтримує зв'язок із читачем, ведучи так із ним діалог; характеризується наявністю звернень, питальних, окличних речень), імпресивної (діє на реципієнта незалежно від того, готовий він до певної інформації чи ні; характеризується відсутністю скорочень, наявністю наказового способу, прийому капіталізації), інформаційної (мовець передає повідомлення реципієнту), маніпулятивної (впливає на читача; характеризується наявністю наказового способу, звернень, майбутнього часу), інтегративної (сприяє запам'ятовуванню тексту; характеризується милозвучністю, наявністю художніх засобів асонансу, алітерації, рими).

Перспективу подальших досліджень убачаємо у визначенні когнітивних особливостей Інтернет-поезії.

Список літератури:

1. Акішина М. О. Комунікативно-прагматичний потенціал тропів у англomовному поетичному тексті ХХІ століття. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика»*: зб. наук. праць. 2013. Вип. ХІХ. С. 8–12.
2. Алефиренко Н. Ф., Чумак-Жунь И. И. Коммуникативная ситуация как когнитивно-прагматический фактор поэтического дискурса. *Высшая школа искусств и региональных исследований института Академии наук Чешской Республики*. 2008. С. 68–72.
3. Арешенков Ю. А. Лінгвістичний аналіз художнього тексту. Кривий Ріг, 2006. 112 с.
4. Бабич В. І. Комунікативно-прагматична стратегія самопрезентації «Ліричного Я» та мовленнєві тактики її реалізації в ідиодискурсах Р. Фроста і К. Сендберга. *Одеський лінгвістичний вісник*. 2017. № 10. С. 9–12.
5. Безуглая Л. Р. Когнитивные основы прагмопоэтики. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика»*. 2014. Вип. 19. С. 217–223.
6. Воробьёва О. П. Лингвистика сегодня: реинтерпретация эпистемы. *Вісник КНЛУ. Серія «Філологія»*. 2013. № 2. С. 41–47.
7. Гореликова М. И., Магомедова Д. М. Лингвистический анализ художественного текста. Москва, 1989. 152 с.
8. Дубских А. И. Средства реализации коммуникативной стратегии самопрезентации личности в массово-информационном дискурсе. *Вестник Челябинского государственного университета*. 2008. № 30 (171). Вип. 35. С. 50–54.
9. Иссер О. С. Коммуникативные стратегии и тактики русской речи: монография. Омск, 1999. 285 с.
10. Константинова М. В сетях РуЛиНетa. Москва, 2000. С. 12.
11. Корнев С. И. Теория литературы. *Новое литературное обозрение*. 1998. № 4. С. 32.
12. Костырко С. А. Сетевая литература. *Новый мир*. 2000. № 1. С. 252–255.
13. Падучева Е. В. Разрушение иллюзии реальности как поэтический прием. *Логический анализ языка: Истина и истинность в культуре и языке*. Москва, 1995. С. 38–50.
14. Пешковский А. М. Принципы и приемы стилистического анализа и оценки художественной прозы. *Вопросы методики родного языка, лингвистики и стилистики*. Ленинград, 1980. 158 с.
15. Тираспольский Л. Н., Новиков В. І. Эстетика Интернета. *Сетевая словесность*. URL: <http://www.litera.ru/slova/tiraspolksky/estetika.html> (дата звернення: 05.05.2019).

ЛИНГВОПРАГМАТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ СОВРЕМЕННОЙ АНГЛОЯЗЫЧНОЙ ИНТЕРНЕТ-ПОЭЗИИ

В статье проанализированы лингвопрагматические особенности современной англоязычной Интернет-поэзии. Основное внимание уделено определению лингвопрагматической стратегии в поэтическом тексте. Приведены точные примеры реализации лингвопрагматических стратегий: суггестивной, фатической, импрессивной, информационной, манипулятивной. В результате засвидетельствован системный характер функционирования лингвопрагматических стратегий в современной англоязычной Интернет-поэзии.

Ключевые слова: Интернет-поэзия, лингвопрагматика, стратегия, лингвопрагматическая стратегия, суггестивная стратегия, фатическая стратегия, импрессивная стратегия, информационная стратегия, манипулятивная стратегия.

LINGUO-PRAGMATIC FEATURES OF THE MODERN ENGLISH INTERNET-POETRY

The article analyzes linguistic and pragmatic features of modern English Internet-poetry. The main attention is paid to the definition of linguistic and pragmatic strategies in the poetic text. In scientific research, there are given the examples of realization of linguistic and pragmatic strategies: suggestive, contact, impressionistic, informational, manipulative. As a result, the systemic character of the functioning of linguistic and pragmatic strategies in modern English Internet poetry was confirmed.

Key words: Internet poetry, linguistic pragmatics, strategy, linguistic and pragmatic strategy, suggestive strategy, contact strategy, impression strategy, information strategy, manipulative strategy.